

KNAW-standpunt betreffende de evaluatie van het Meertens Instituut (2006)

Met veel genoegen hebben het bestuur en de directie van de KNAW kennisgenomen van het evaluatierapport van de internationale commissie onder leiding van prof.dr. Paul Schnabel die het Meertens Instituut heeft geëvalueerd. Behalve van dit rapport heeft de KNAW kennisgenomen van de reacties op het rapport van de directeur van het Meertens Instituut, prof.dr. H.J. Bennis (d.d. 23 februari 2007) en van de voorzitter van de wetenschapscommissie van het Meertens Instituut, prof.dr. J.A.M.F. Vaessen (d.d. 12 april 2007). Zij heeft deze reacties betrokken bij de formulering van het onderhavige standpunt.

Het verheugt de KNAW dat de evaluatiecommissie het instituut als geheel kwalificeert als “very good” en hierbij aantekent dat sommige onderdelen van het onderzoek van de afdeling variatielinguïstiek zelfs de kwalificatie “excellent” verdienen. De KNAW heeft waardering voor het feit dat de commissie oog heeft gehad voor de verschillende wetenschappelijke tradities in de twee disciplines die het Meertens Instituut vertegenwoordigt, de etnologie en de variatielinguïstiek, en dat zij deze twee afdelingen op hun eigen merites heeft beoordeeld.

In het rapport wordt in alle duidelijkheid aangegeven dat het Meertens Instituut zeer succesvol is in het “valoriseren” van de resultaten van het onderzoek: de onderzoekers van het instituut dragen intensief bij aan het maatschappelijke debat en zijn zodoende goed zichtbaar in de media. De maatschappelijke relevantie van het instituut staat volgens de commissie buiten kijf. Daarnaast is de commissie overtuigd van de *vitality* en de *feasability* van het instituut. Een van de factoren die hieraan bijdraagt is de dynamische en motiverende atmosfeer die er binnen het instituut heerst. De KNAW erkent het belang hiervan voor het verrichten van wetenschappelijk werk. De KNAW is enigszins bezorgd over de kwetsbare financiële situatie waarin het Meertens Instituut momenteel verkeert. Ook de evaluatiecommissie vraagt expliciet aandacht voor de financiële situatie van het instituut (aanbeveling 6); wij zullen hier verderop in dit standpunt nader op ingaan.

Het verheugt de KNAW eveneens dat de evaluatiecommissie vaststelt dat de academische reputatie van het instituut de afgelopen acht jaar sterk verbeterd is. Als gevolg hiervan kan het instituut nu beschouwd worden als *national leader* en *international player* in het betreffende vakgebied, wat blijk geeft van de wetenschappelijke relevantie van het instituut. Ook het hoge aantal extern verworven subsidies, van bijvoorbeeld NWO, bevestigt dit beeld. De KNAW schaart zich achter het advies van de commissie om de komende jaren binnen beide afdelingen nog meer aandacht te besteden aan het verhogen van het aantal internationale publicaties.

Ten aanzien van de conclusies en aanbevelingen in het rapport van de evaluatiecommissie wil de KNAW het volgende opmerken:

1. De KNAW kan zich niet helemaal vinden in de aanbeveling van de commissie om te blijven proberen de link tussen de twee afdelingen binnen het instituut te versterken. De KNAW vraagt zich af in hoeverre dit zal leiden tot wetenschappelijke meerwaarde. Het is van belang dat beide afdelingen zich kwaliteitsvol verder ontwikkelen. Uiteraard dient men, daar waar dit waardevol is, te streven naar samenwerking. De KNAW gaat niet mee met het standpunt van de commissie dit als een meer of minder dwingende eis op te leggen aan de directie van het Meertens Instituut. Zij vindt het belangrijk dat beide afdelingen streven naar excellentie; in een expliciete eis tot samenwerking sluimert het risico van nivellering van de kwaliteit. Wel wil zij de afdeling etnologie in het kader van de eigenstandige ontwikkeling adviseren om meer samen te werken met cultureel-antropologische en andere sociaalwetenschappelijke onderzoeksgroepen aan universiteiten.

De commissie bespreekt in dit verband de mogelijkheid van het splitsen van het instituut en het onderbrengen van de twee afdelingen bij andere wetenschappelijke instellingen. De KNAW is in het licht van het bovenstaande van mening dat een splitsingsoptie in het geheel niet aan de orde is.

2. De KNAW is het met de commissie eens dat het voor de afdeling etnologie van belang is dat deze discipline wordt ingebed in het universitaire curriculum, maar meent, met de directeur van het instituut, dat het Meertens Instituut dit niet alleen kan realiseren. Zij kan zich vinden in de optie van een master-opleiding etnologie in samenwerking met een of meer universiteiten; gezien het actuele maatschappelijke debat rond cultuur en identiteit zal een dergelijke opleiding naar verwachting op voldoende belangstelling kunnen rekenen.

3. De evaluatiecommissie vraagt aandacht voor de status en doelstellingen van de DOCs (documentatie- en onderzoekscentra), die met middelen uit het Strategiefonds KNAW tot stand zijn gekomen. Inmiddels heeft een eerste interne evaluatie van de DOCs plaatsgevonden. De directie KNAW is voornemens naar aanleiding van de resultaten van deze evaluatie met de instituutdirecteur in gesprek te gaan over de DOCs, om na te gaan in hoeverre deze voldoen aan de gestelde verwachtingen.

4. De commissie is van mening dat de toegankelijkheid van de databases van het instituut verbeterd kan worden en dat hierbij aandacht besteed zou moeten worden aan mogelijke koppelingen met databases van andere organisaties. Inmiddels heeft het Meertens Instituut de nodige stappen hierin gezet: de website is vernieuwd, er zijn afspraken gemaakt voor het koppelen van de databases met die van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) te Leiden en mogelijkheden voor het koppelen van databases van zusterinstituten binnen de KNAW worden verkend. De KNAW waardeert deze initiatieven en zal deze, waar mogelijk, stimuleren.

5. De KNAW is het deels met de commissie eens dat het onderzoeksprogramma zoals dat geformuleerd is in *Dynamische Tradities* een nadere specificatie behoeft. Zo kan per afdeling een coherent onderzoeksprogramma worden opgesteld waarbinnen concrete onderzoeksthema's worden aangegeven; de onderzoeksleiders kunnen gestimuleerd worden om projecten binnen deze thema's (of juist op de raakvlakken van twee thema's) te ontwikkelen. De KNAW acht het echter niet noodzakelijk om ieder jaar een nieuw programma en/of een evaluatie van het voorafgaande programma op te stellen. Zij meent dat, nadat het meer specifieke programma geformuleerd is, volstaan zou kunnen worden met een jaarlijkse *update*.

6. De commissie rapporteert een zorgelijke financiële situatie die onder meer geleid heeft tot een stop op het AIO-programma en tot zeer beperkte matchingsmogelijkheden voor het instituut. De KNAW deelt deze zorgen met de commissie; bij gebrek aan structurele AIO-posities en matchingsgelden voor tijdelijke AIO- en postdocposities zal de door de evaluatiecommissie geprezen dynamiek in het instituut moeilijk stand kunnen houden.

De evaluatiecommissie adviseert het instellen van een KNAW-matchingsfonds. Het instellen van een dergelijk fonds impliceert een verandering in het financieringssysteem van KNAW-instituten met verstrekkende gevolgen. Het is bovendien zo dat deze problematiek niet uniek is voor het Meertens Instituut; verschillende instituten hebben te maken met beperkte financiële ruimte en matchingsmogelijkheden. Het Meertens Instituut zal, net als andere instituten, zelf binnen de eigen begroting naar oplossingen moeten zoeken.

7. De commissie beveelt een herziening (professionalisering) van de managementstructuur en de bedrijfsvoering van het instituut aan. Op dit punt is de KNAW het gedeeltelijk met de commissie eens. Hoewel een meer gelaagde managementstructuur voor bepaalde organisaties te prefereren valt boven de "platte" structuur van het Meertens Instituut, meent de KNAW dat deze platte structuur hier momenteel wel degelijk voldoet. Wel acht zij het met het oog op de toekomst van belang dat de managementstructuur op de agenda van het MT van het instituut blijft staan.

De directie KNAW zal de aanbeveling voor professionalisering van de bedrijfsvoering bespreken met de directie van het instituut en nagaan in hoeverre de werkwijze rond de bedrijfsvoering verbeterd kan worden.

De KNAW vertrouwt erop dat het evaluatierapport en de reacties daarop de komende jaren voor het Meertens Instituut als leidraad kunnen dienen bij de formulering en implementatie van het beleid, zodat deze kunnen bijdragen aan een verdere positieve ontwikkeling van het instituut.

Bestuur & directie KNAW, mei 2007